

Екипната енергия в театъра провокира нови идеи, ражда нов сценичен език

Режисьорът Явор Гърдев, драматургът Георги Тенев и художникът Никола Тороманов прег „Bek 21“

Явор Гърдев е режисьор, който напуща още с появата си на театралната сцена. От две години неговите постановки привличат вниманието, неизменно присъстват в селекцията за представяне на театралните форуми в страната. Името му се сприяга заедно с тези на младите режисьори Стоян Камбаров, Иван Пантелеев, Галин Стоев, чието творчество е считано за „нова вълна“ в българския театър. Явор Гърдев е известен на публиката с постановката си на „Слугините“ от Жан Жюно - копродукция на театрите в Хасково и Димитровград. Още професионалният му дебют преди две години на „Открита сцена“ - Димитровград, с постановката на „Две кратки пиеси за края“ по Ф. Достоевски и Л. Петрушевска (осъществена съвместно с Недялко Делчев) го отвори като нестандартен режисьор с оригинално художествено мислене. Отличително при Гърдев е работата му с постоянен екип - сценографите Никола Тороманов и Даниела Ляхова - и общото им утвърждаване. В този състав реализира и първите драматургични текстове на своя състудент Георги Тенев - „Частите на нощта“ (в Сливенския театър) и „Походът“ (в Ловешкия театър). Младият автор в момента е специалист по театър и драматургия в Австрия с Хердцова стипендия. Изборът му за това високо отличие е напърен от Константин Илиев, удостоен тази година с Хердцовата награда.

Явор Гърдев отново в екип с Никола Тороманов започна постановката в Малък градски театър „Зад канала“ на модерната руска пиеса „Таня-Таня“ от Олга Мухина - хит на биеналето в Бон миналата година, с приоритетно място сега в репертоара на театрите в Западна Европа. Постановката на Гърдев ще даде възможност на българската публика за първа среща с тази творба.

- Открихте се като екип - от постановка в постановка вървите заедно. Какви перспективи за театъра открива този начин на работа?

Я. Г.: Нашият екип фактически е квартал - и с художничката Даниела Ляхова, на чиято цялост всички заедно държим много. Съвместната ни работа е провокация за всеки от нас. Ние не си поставяме предварително определена цел - тя се променя, оформя в процеса на работа в зависимост от пластове, които се откриват в него. Затова резултатите са неочаквани, необичайни. В този състав осъществихме постановките по текстове на Георги Тенев „Частите на нощта“ и „Походът“. Не ги определям като пиеси, а като театрални текстове, доколкото вече е трудно да се говори за пиеси във време, когато всеки текст участва в общото междутекстово поле. Сами по себе си те са предизвикателство за театъра. Различни по стил и по поетика,

драматургичните текстове на Георги Тенев откриват интересни предпоставки за създаването на един уникален, характерен като поетика театрален език. Още повече че не повтарят, не цитират когото и да било.

- Екипната енергия оказва ли влияние при създаването на текстовете?

Г. Т.: Ние започнахме да проб-

събра като екип?

Г. Т.: Поводът е необходимостта на всеки един от нас да пристъпва в театъра, да прави театър. Като я е формулирал сам за себе си достатъчно добре. Въпросът е, че тази необходимост намира израз тъкмо в работенето в екип. Още повече че ние - без това да е търсено целенасочено - сме се уверили от



Никола Тороманов, Явор Гърдев, Георги Тенев

СНИМКА: БОРИС МИСИРКОВ

ваме заедно като цяло. И това най-добре личи именно в създаването на тези текстове. Те не са следвали нормалния път на пиесане за театър. Тоест създава се пиеса, след това тя си намира режисьор и впоследствие двамата с автора евентуално работят по нея. При нас е точно обратното - текстовете се създават успоредно с постановката. Докато в рутинния театър въпросът се решава само между режисьора и автора, при нас в този процес участват и двамата сценографи. Това е важно в него - съжителство в екип. Голяма част от провокациите, намерили израз и в сюжета, и в поетиката дори на двете ми пиеси, са дошли именно от тях. По-просто казано - това е работен, в смисъл действителен разговор за театър, но не по принцип, а свързан с конкретен повод, с конкретни условия, с конкретен замисъл. В него се раждат голяма част от необходимите неща за всеки един от елементите на бъдещото представление.

- Какъв конкретен повод ви

опитите, които смятаме за най-добри, които уважаваме и на които завиждаме дори, ако щете, че те винаги достигат до добрия си завършек, когато има екип. Мечтаният екип в театъра съдържа автор, режисьор, художник или художници и актьори, които целенасочено от представление в представление, а не за всяко поотделно, работят заедно и го придвижват във времето. Аз не отделям двете реализирани постановки на пиесите ми една от друга по отношение на действително ни в група. В тях имат отражение театралните проблеми, които ни занимават, и това, че малко или много, те ни занимават заедно. Това е свойство на театъра по принцип - да те ангажира действено, а не само във философски аспект.

- Как чувства своето място сценографът в процесите на екипната работа?

Н. Т.: Най-важно, а и най-приятно за мен е възможността, която е изключителна за един сценограф, да бъде съавтор на

представлението. В пълния смисъл на думата. Още от самото начало, от неговия зародиш. В текстовете на Георги Тенев конкретно има една много интересна провокация за художника. Те са много образни, бих казал и красиви. Сами по себе си носят някаква визия. И нашата работа тръгва оттук нататък: в един втори план вече да се визуализират като цяло. Работата с Явор Гърдев е забележително ангажираща - ние с Даниела Ляхова участваме плътно в процеса на репетиции през цялото време. Не захвърляме в театъра своите скици и макети - непрекъснато възникват нови идеи и нови положения, на които трябва да реагираме в момента. Никога не приемаме нещо като завършено, като окончателно. Тръпката на очакването и изненадата не ни напуска. Това е хубавото при нашия начин на работа.

- Би ли могъл всеки актьор да усети този начин на работа, да се включи в изграждането между вас процес, за да претвори света на пиесата, или се стремите да създадете актьори, обрнати към тази идея?

Я. Г.: Едно от най-тежките, може би дори най-тежкото, е, разбира се, точният, адекватният избор на актьорите за даден спектакъл. За мен това е доста дълго премисляне и предвиждане как би се вписал определен актьор точно в един такъв изграден процес между нас. Защото ние държим много на тази процесуализация на театралната работа. Тук няма начин, който предполага една предварителна идея. Важно е друго: тъкмо автентичното проследяване как от процеса на работа се откриват пластове на она свят, който трябва да създаваме. И тогава вече ние тръгваме да оформяме тези пластове. Това важи главно за актьорите, защото в тях фактически се отлагат най-големите натрупвания, спрямо които се градят смисловите и визуалните пластове на представлението. Необходимо и задължително условие е процесът да бъде постоянно адекватен на постигнатото. Днес може да мислим едно и да се стремим да го постигнем, но десет дни по-късно, когато видим, че има възможност за нещо, скрито още по-дълбоко, ние започваме да работим за него и се отказваме от първото. На това всъщност залагаме своята работа. За актьорите, които не са работили с нас, първоначално е трудно свикването с такъв вид процес. Но аз и на това залагам: винаги започвам репетициите си с едно сваляне на картите. Изяснявам, че освен професионално отдаване, аз изисквам от тях и пълно доверяване. Искам го на кредит - то е задължително за моя театрален процес. За да тръгна заедно с тях. И ако това доверие се потвърди в работата, в резултата - ставаме екип. Ако не - разделяме се. Но досега това не се е случвало.